

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2003 M.
RUGPJŪČIO 18 D. ĮSAKYMO NR. V-499 „DĖL TEISMO PSICHIATRIJOS, TEISMO
PSICHOLOGIJOS EKSPERTIZIŲ DARYMO VALSTYBINĖJE TEISMO PSICHIATRIJOS
TARNYBOJE PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS NUOSTATŲ
PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO**

2016 m. vasario 17 d. Nr. V-285
Vilnius

P a k e i č i u Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 18 d. įsakymą Nr. V-499 „Dėl Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizių darymo Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ĮSAKYMAS

**DĖL TEISMO PSICHIATRIJOS, TEISMO PSICHOLOGIJOS EKSPERTIZIŲ
DARYMO VALSTYBINĖJE TEISMO PSICHIATRIJOS TARNYBOJE PRIE SVEIKATOS
APSAUGOS MINISTERIJOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo 19 straipsnio 2 dalimi,
t v i r t i n u Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizių darymo Valstybinėje
teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatus (pridedama).“

Sveikatos apsaugos ministrė

Rimantė Šalaševičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos
apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio
18 d. įsakymu Nr. V-499 (Lietuvos
Respublikos sveikatos apsaugos
ministro 2016 m. vasario 17 d.
įsakymo Nr. V-285
redakcija)

**TEISMO PSICHIATRIJOS, TEISMO PSICHOLOGIJOS EKSPERTIZIŲ
DARYMO VALSTYBINĖJE TEISMO PSICHIATRIJOS TARNYBOJE
PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS NUOSTATAI**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizių darymo Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatai reglamentuoja teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizių darymą Valstybinėje teismo psichiatrijos tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VTPT). Teismo psichiatrijos, teismo psichologijos ekspertizės daromos vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksu, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu, Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-616 „Dėl Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ bei šiais nuostatais.

2. Šiuose nuostatuose vartojamos sąvokos:

2.1. **Teismo psichologas ekspertas** – asmuo, turintis teismo psichologo eksperto kvalifikaciją ir įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą. Teismo psichologas ekspertas neturi teisės savarankiškai diagnozuoti psichikos sutrikimo, todėl tais atvejais, kai kyla įtarimų dėl asmens psichikos sveikatos sutrikimų, tikslinga skirti kompleksinę teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizę.

2.2. **Teismo psichologijos ekspertizė** – teismo ar teisėjo paskirtas proceso veiksmas, kai, siekiant atsakyti į specialius teismo psichologijos žinių reikalaujančius klausimus, teismo psichologas ekspertas ištiria turinčius teisinės reikšmės asmenų psichikos procesų ypatumus, dėsningumus ir struktūrą. Teismo psichologijos ekspertizė skiriama asmenims, kurių psichikos sveikata nekelia abejonių.

3. Svarbiausieji teismo psichologijos ekspertizės uždaviniai yra:

3.1. nustatyti įtariamųjų, kaltinamųjų, liudytojų ir nukentėjusiųjų gebėjimą, atsižvelgiant į jų protinio išsivystymo lygį, jiems būdingas individualias psichologines ypatybes, emocinę būseną suvokimo momentu bei situacijos ypatumus, teisingai suvokti reikšmingas bylai aplinkybes ir duoti apie tai parodymus;

3.2. nustatyti mažamečių ir nepilnamečių nukentėjusiųjų gebėjimą suprasti su jais atliktų veiksmų esmę bei galimybę jiems pasipriešinti;

3.3. nustatyti nepilnamečių įtariamųjų, kaltinamųjų gebėjimą, atsižvelgiant į jų psichinio išsivystymo lygį, amžiaus tarpsnio ypatumus bei individualias psichologines ypatybes, visiškai suvokti savo veiksmus bei juos kontroliuoti nusikalstamos veikos padarymo metu;

3.4. nustatyti individualius psichologinius įtariamojo, kaltinamojo ypatumus, galėjusius turėti esminės įtakos jo elgesiui nusikalstamos veikos padarymo metu;

3.5. nustatyti, kokios emocinės būsenos buvo įtariamasis, kaltinamasis nusikalstamos veikos padarymo metu ir tos būsenos įtaką jo elgesiui;

3.6. nustatyti nusizudžiusiojo asmens psichikos (emocinę) būseną priešmirtiniu periodu ir ją sukėlusias priežastis;

3.7. nustatyti civilinio proceso dalyvių (ieškovų, atsakovų, liudytojų) gebėjimą teisingai suvokti aplinkybes, turinčias reikšmės bylai, ir duoti apie tai paaiškinimus;

3.8. įvertinti vaikui būdingus individualius psichologinius ypatumus, jo emocinę būseną byloje nagrinėjamu laikotarpiu, jo santykį su kiekvienu iš tėvų, prisirišimo prie jų aspektus bei jų tarpusavio santykių ypatumus (vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, tėvų valdžios apribojimo, įvaikinimo bylose);

3.9. nustatyti vaiko gebėjimą išreikšti savo nuomonę (vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir įvaikinimo bylose);

3.10. nustatyti emocinės būklės bei individualių psichologinių ypatybių įtaką asmens gebėjimui aiškiai suvokti savo veiksmų reikšmę bei juos kontroliuoti (sudarant sandorius).

4. Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo, darymo, ekspertizės rezultatų įforminimo tvarką, teismo psichiatrų ekspertų teises ir pareigas, išskyrus stacionarinės teismo psichiatrijos ekspertizės darymo ypatumus, reglamentuoja Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. V-616 „Dėl Teismo psichiatrijos ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Stacionarinės teismo psichiatrijos ekspertizės darymo ypatumus reglamentuoja šie nuostatai.

II SKYRIUS

AMBULATORINĖS TEISMO PSICHIATRIJOS, TEISMO PSICHOLOGIJOS EKSPERTIZĖS DARYMO YPATUMAI

5. Ambulatorines teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizes VTPT atlieka teismo psichiatrijos skyrių ekspertai pagal VTPT ekspertinių padalinių darbo reglamentą, patvirtintą VTPT direktoriaus 2014 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 12P-38 „Dėl Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos ekspertinių padalinių darbo reglamento tvirtinimo“ (toliau – Reglamentas).

6. Gavęs teismo nutartį, bylos medžiagą, kitus duomenis, kurių reikia ekspertizei daryti, VTPT direktorius ar jo įgaliotas asmuo paveda daryti ekspertizę konkrečiam ekspertui ar ekspertams (ekspertų komisijai), išskyrus atvejus, kai teismas, neatsižvelgdamas į Reglamentą, motyvuotai paveda atlikti ekspertizę konkrečiam VTPT ekspertiniam padaliniiui, ekspertų komisijai ar ekspertui.

7. VTPT teismo psichiatrai ekspertai, darydami teismo psichiatrijos ekspertizę ir vertindami tiriamojo psichikos sveikatos būklę, siekdami nustatyti tiriamojo psichikos sutrikimą, gali savarankiškai pavesti teismo psichologui ekspertui atlikti tiriamajam psichologinius tyrimus ar specializuotus psichologinius testus. Teismo psichologo eksperto psichologinių tyrimų ir testų rezultatai turi būti užfiksuoti teismo psichiatrijos ekspertizės akte. Šį teismo psichiatrijos aktą turi pasirašyti ir teismo psichologas ekspertas, dalyvavęs ekspertizėje.

III SKYRIUS

STACIONARINĖS TEISMO PSICHIATRIJOS EKSPERTIZĖS DARYMO YPATUMAI

8. Stacionarinė teismo psichiatrijos ekspertizė tarnyboje daroma specializuotame ekspertiniame skyriuje, kuriame yra poskyris kardomojo kalnimo tvarka suimtiems asmenims ir poskyris nesuimtiems asmenims.

9. Asmenų priėmimą į ekspertinį skyrių organizuoja VTPT direktoriaus paskirtas teismo psichiatras ekspertas (toliau – atsakingas už tiriamųjų asmenų priėmimą ekspertas).

10. Pagrindas priimti asmenį į ekspertinį skyrių yra ikiteisminio tyrimo teisėjo arba teismo nutartis.

11. Teismo psichiatrijos ekspertizei reikalinga bylos medžiaga ir medicininė asmens dokumentacija turi būti pateikta iki asmens atvykimo į ekspertinį skyrių.

12. Tiriamieji asmenys priimami į ekspertinį skyrių, esant laisvų vietų. Nesant laisvų vietų, priėmimas į skyrių vykdomas eiliškumo tvarka.

13. Suimtų kardomąja tvarka asmenų pristatymas į ekspertinį skyrių vykdomas ekspertinio skyriaus ir laisvės atėmimo vietos administracijų, taip pat teisėjo ar teismo, prokuroro susitarimu.

14. Visi tiriamieji asmenys, atvykę į ekspertinį skyrių atlikti stacionarinės psichiatrijos ekspertizės, priimami ir mediciniškai apžiūrimi atsakingo už tiriamųjų asmenų priėmimą eksperto.

15. Atsakingas už tiriamųjų asmenų priėmimą ekspertas turi atsisakyti priimti tiriamąjį asmenį, jeigu:

15.1. negauta vieno iš šių dokumentų:

15.1.1. teisėjo ar teismo nutarties skirti šiam asmeniui stacionarinę teismo psichiatrijos ekspertizę;

15.1.2. bylos medžiagos, kurioje skirta ekspertizė;

15.1.3. suimtojo asmens bylos (kardomojo kalinimo tvarka suimtiems asmenims);

15.2. iš pateiktų dokumentų neįmanoma nustatyti, kad į ekspertinį skyrių atvyko tas asmuo, kuriam skirta ekspertizė;

15.3. nustatomi tiriamajam asmeniui infekciniai susirgimai, kiti sunkūs somatiniai sutrikimai, dėl kurių asmuo negali būti siunčiamas į ekspertinį skyrių;

15.4. pats tiriamasis asmuo ar jo atstovas pagal įstatymą atsisako atlikti ekspertizę, kai toks sutikimas įstatymų nustatyta tvarka yra būtinas.

16. Atsakingas už tiriamųjų asmenų priėmimą ekspertas į ekspertinį skyrių priimamam asmeniui pildo formą Nr. 003-02/a „Ekspertinio tyrimo stacionare istorija“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-121 „Dėl teismo psichiatrijos įstaigų ir privačių teismo ekspertų veiklą vykdančių asmenų pildomų privalomų sveikatos statistikos apskaitos ir kitų tipinių formų patvirtinimo“, (toliau – Ekspertinio tyrimo stacionare istorija) joje nurodydamas trumpus anamnezės duomenis bei somatinę, neurologinę ir psichikos sveikatos būklę.

17. Po dokumentų patikrinimo ir eksperto apžiūros, nenustačius kitų kliūčių, tiriamasis, priklausomai, ar jis yra suimtas, ar ne, paskiriamas į atitinkamą poskyrį.

18. Apie atsisakymą priimti asmenį į ekspertinį skyrių atsakingas už tiriamųjų asmenų priėmimą ekspertas pažymi Ligonių registracijos priėmimo skyriuje apskaitos žurnale (forma Nr. 001/a). Suimtų asmenų asmens byloje taip pat pažymima apie atsisakymą priimti asmenį į ekspertinį skyrių ir nurodomas atsisakymo pagrindas. Asmens, kuriam paskirta ekspertizė, taip pat jo atstovo pagal įstatymą prašymu jiems gali būti duota pažyma apie atsisakymą priimti į ekspertinį skyrių, nurodant atsisakymo pagrindą.

19. Ekspertinio skyriaus vadovas ar kitas VTPT vadovo įgaliotas asmuo, gavęs iš atsakingo už tiriamųjų asmenų priėmimą eksperto medžiagą ekspertizei, organizuoja teismo ekspertizės darymą. Atsižvelgdamas į skyrusio ekspertizę teisėjo, teismo ar prokuroro nurodymus, ekspertizės tyrimo pobūdį, sudėtingumą, ekspertų kvalifikaciją, jų darbo krūvį, ekspertinio skyriaus vadovas paskiria ekspertą ar ekspertų komisiją ekspertizei daryti.

20. VTPT teismo psichiatrai ekspertai, darydami teismo psichiatrijos ekspertizę, ir jos metu diagnozuodami tiriamajam psichikos sutrikimą, diagnozei nustatyti gali savarankiškai prašyti teismo psichologą ekspertą atlikti psichologinius tyrimus ar specializuotus psichologinius testus. Teismo psichologo eksperto psichologinių tyrimų ir testų rezultatai turi būti užfiksuoti teismo psichiatrijos ekspertizės akte.

21. Prašymas dėl ekspertizės darymo termino pratęsimo gali būti pateiktas, kai:

21.1. asmens tyrimo metu yra sunku diagnozuoti psichikos sutrikimą;

21.2. būtina gauti papildomą medžiagą, reikalingą tiksliai ekspertinei išvadai pateikti.

22. Prašyme pratęsti stacionarios ekspertizės terminą turi būti nurodytas bent vienas iš šių nuostatų 21.1 ar 21.2 papunkčiuose nurodytų pagrindų ir siūlomas ekspertizės pratęsimo terminas. Prašymo kopija prisegama prie Ekspertinio tyrimo stacionare istorijos.

23. Ekspertai, darantys ekspertizę, turi žodžiu informuoti tiriamą asmenį apie pateiktą prašymą pratęsti ekspertizės terminą ir pažymėti tai Ekspertinio tyrimo stacionare istorijoje.

24. Jeigu teisėjas ar teismas, skyręs ekspertizę, nesutinka pratęsti stacionarios ekspertizės darymo termino, atliekantis ekspertizę ekspertas ar ekspertų komisija priima vieną iš sprendimų:

24.1. pateikti atsakymus į ekspertinius klausimus, jei, ekspertų nuomone, medžiagos ir laiko stacionariam tyrimui atlikti ir ekspertinei išvadai duoti užteks;

24.2. atsisakyti pateikti ekspertinę išvadą, jei, ekspertų nuomone, turimos medžiagos ekspertinei išvadai duoti neužtenka.

25. Šių nuostatų 24.1 papunktyje numatytu atveju rašomas ekspertizės aktas, o jų 24.2 papunktyje numatytu atveju – rašomas aktas, kad negalima pateikti ekspertinės išvados. Šie dokumentai turi būti surašyti ne vėliau kaip per 15 dienų nuo ekspertinio tyrimo pabaigimo ar nutraukimo. Abiem atvejais tiriamas asmuo turi būti išrašytas iš ekspertinio skyriaus.

26. Jei tiriamojo asmens suėmimo terminas nepasibaigęs, baigus ar nutraukus ekspertinį tyrimą, asmuo turi būti grąžintas į laisvės atėmimo vietą, iš kurios jis buvo atvežtas.

27. Jei teismo psichiatrijos ekspertizės metu ekspertai nustato, kad įtariamasis, kaltinamasis ar nuteistasis dėl psichikos sutrikimo yra pavojingas visuomenei, teisėjo ar teismo nutartimi jo buvimo laikas ekspertiniame skyriuje gali būti pratęstas arba jis gali būti perkeltas į kitą specialią įstaigą, kol teismas nuspręs dėl priverčiamųjų medicinos priemonių skyrimo.

28. Jei asmens tyrimo stacionare metu asmeniui nustatomi susirgimo, gresiančio asmens gyvybei ar žymiam jo sveikatos pablogėjimui, požymiai ir medicininė pagalba negali būti suteikta ekspertiniame skyriuje, tiriamasis siunčiamas į atitinkamą gydymo įstaigą. Tiriamojo asmens gydymas kitoje medicinos įstaigoje gali būti pagrindu prašant pratęsti ekspertizės terminą.

29. Atvykę į ekspertinį skyrių tiriamieji asmenys privalo laikytis VTPT direktoriaus patvirtintų vidaus tvarkos taisyklių, su kuriomis jie supažindinami pasirašytinai.
